

Forprojektgruppe - Tyskland**Statusnotat til Vækstforums møde 31. august 2016.****1. Indledning**

Med baggrund i Vækst- og Udviklingsstrategien 2015-2025, Vækstplan 2016–2020 samt regeringens redegørelse om vækst og konkurrenceevne, vedtog Vækstforum 24. februar 2016 at etablere en forprojektgruppe med henblik på, at undersøge mulighederne for at øge de midtjyske virksomheders eksport til Tyskland og specielt Sydtysskland.

Dato 10.08.2016

Henrik M. Jensen

Tel. +45 7841 1121

Henrik.Jensen@ru.rm.dk

Side 1

Eksportrådets rapport "Vækst via Eksport: Danmark – Tyskland" fra marts 2014, "Regeringens strategi for Tyskland" februar 2016, og "Eksportens DNA" udgjorde grundlaget for forprojektgruppens arbejde, understøttet af erfaringerne fra udvalget for Regional-udviklings studietur til München.

Regeringens Tysklands strategi fremhæver, at "kun 6 pct. af de danske virksomheder eksporterer. Det er afgørende for dansk vækst og beskæftigelse, at flere kommer i gang med eksport".

Tyskland er Danmarks største eksportmarked, men den Sydtysske andel af den danske eksport, står ikke i forhold til området andel af den tyske befolkning og regionens BNP. Tyske nationale satsningsområder har bl.a. øget efterspørgslen inden for grøn energi, byggeri og digitalisering hvor Danmark har stærke kompetencer og kan bidrage med viden og knowhow. Der er derfor fra flere sider peget på, at Sydtysskland med en stærk vækstøkonomi, samt et enestående innovationsmiljø har et betydeligt uudnyttet eksportpotentiale som bør tiltrække flere danske virksomheder.

2. Forprojektgruppen

Ved nedsættelsen af gruppen blev et kommissorium for arbejdet vedtaget med en fastsættelse af gruppens opgave til bl.a at:

- kortlægge og om muligt at vurdere de igangværende tiltag rettet mod øget eksport til Tyskland / Sydtysskland.

- udarbejde forslag til hvordan den igangværende indsats kan styrkes med henblik på, at øge de midtjyske virksomheders eksport- og udviklingsmuligheder.
- vurdere, om der er behov for at igangsætte nye målrettede tiltag, og i givet fald hvor en ny indsats vil have størst effekt for virksomhederne i Region Midtjylland.
- vurdere, om der kan og bør igangsættes et pilotforsøg i løbet af efteråret 2016 for at sikre, at indsatsen er afstemt efter de konkrete behov hos virksomhederne og forhold på markedet.

Gruppens repræsentanter fra Danmarks Eksportråd, Væksthuset, Dansk Eksportforening, Aarhus Universitet, VIA University College, kommunerne og Vækstforum bidrog til kortlægning og analyser via indlæg og notater til møderne samt udfyldelse af spørgeskema til kortlægning af de bestående aktiviteter.

Som struktur for arbejdet blev det besluttet, at vurdere de bestående tiltag målrettet det tyske marked ud fra målgrupper, tidshorisont for tiltaget, styrkepositioner i Region Midtjylland og behov i Sydtykland ligesom mest effektiv brug af vækstforums midler var en væsentlig faktor.

3. Konklusioner og forslag

Siden udvalget for Regional udvikling var på studietur til München i september 2015 og Vækstforum i februar 2016 besluttede at nedsætte forprojektgruppen, har der fra flere sider af det danske erhvervsfremme system været et stærkt stigende fokus på Tyskland som eksportmarked. Regeringen har fastlagt en ny Tysklands strategi, en række højtprofilerede konferencer har sat fokus på området og erhvervsfremmeaktører har udviklet en række nye værktøjer og tilbud til virksomhederne. I Aarhus blev der 13. juni afholdt en velbesøgt konference med temaet "Styrk din plan for Tyskland" arrangeret i samarbejde mellem bl.a. Væksthuset, Eksportrådet og regionen og i november afholdes i Aarhus en Industri 4.0 konference hvor også Tyskland vil præge dagsordenen.

Målet om øget fokus på det tyske marked er på mange måder allerede opfyldt, men spørgsmålet er stadig om rette instrumenter er valgt og hvilken effekt de vil få.

Ud fra gruppens indsamlede viden og vurdering af de igangværende tiltag kan gruppens arbejde og anbefalinger inddeles i tre spor.

- **SMV spor**
- **Analysespor / Langsigtet strategispor**
- **Uddannelses- og Forskningsspor**

SMV sporet:

Der findes allerede en række eksportforberedende tilbud i erhvervsfremmesystemet, og ud fra gruppens vurdering kan det ikke umiddelbart konkluderes, at der er behov for at supplere tilbuddene eller finansieringen.

Der peges dog, fra flere sider, på manglende tysk sprog og kulturforståelse hos virksomhederne som en barriere for øget eksport fra SMV'erne.

Det er erfaringen fra erhvervsfremmeaktører, at en meget stor andel af eksporten til

Tyskland (og generelt) er engangssalg. SMV'erne har ofte tilfældig "engangseksport" der ikke er planlagt og struktureret, og der ligger et stort potentiale i at løfte SMV'erne fra engangssalg til struktureret eksportarbejde.

Det kan opnås via øget kulturforståelse kombineret med de generelle eksportforberedende tilbud der findes.

Gruppen konkluderede desuden, at det bør overvejes, at iværksætte tiltag der målrettes SMV'er med eksporterfaring fra Skandinavien og/eller Nordtyskland med henblik på at udvide eksporten til Sydtyskland.

Sydtyskland vurderes at være et komplekst og stærkt konkurrencepræget marked, der ikke skal ses som et af de nærmarkeder der traditionelt er første eksportområde for SMV'er. Derfor bør målgruppen for eksporttiltag målrettet Sydtyskland være SMV'er med en vis eksporterfaring.

Analysespoeret:

Under forprojektgruppens tre arbejds møder er en lang række potentielle indsatsområder blevet drøftet. Indsatsområder der kræver en større analyse inden rette tiltag kan iværksættes. Gruppen konkluderede derfor, at en analyse bør iværksættes i samarbejde med Generalkonsulatet og Innovationscentret i München, med det sigte at matche de Sydtyske behov med styrkepositionerne i Region Midtjylland.

Det blev fremhævet, at et stærkt analysegrundlag var nødvendigt for at sikre, at "vi kender og rammer målskiven på det sydtyske marked" med kommende tiltag. Erfaringer / evaluering af den nationale Tysklandsstrategi skal indgå i analysearbejdet.

En målrettet Tysklands indsats skal baseres på en analyse af behov og potentiale på det Sydtyske marked og fokuseres i henhold til den regionale Vækst- og Udviklingsstrategi. Som fremhævet i regeringens Tysklandsstrategi, vil bl.a. omlægningen af den tyske energipolitik til atomkraft- og fossilfri energiforsyning, den tyske nationale digitaliseringsstrategi og den store tyske Schulbau satsning kunne matches af en stærk dansk profil på grøn omstilling, bæredygtigt byggeri og borger kontakt og digital forvaltning.

Tysklands centrale rolle i den globale digitalisering af produktionsindustrien bør også indgå i analysen med henblik på at vurdere de regionale virksomheders placering og styrke som bl.a. underleverandører til tysk industri. En regional indsats skal bygges op omkring det Smart Industri / Industri 4.0 tiltag, der er iværksat af Vækstforum, og et specifikt tiltag med fokus på Tyskland skal koordineres hermed.

Der er i forprojektgruppens arbejde og dataindsamling peget på, at det Sydtyske marked kræver en så målrettet og vedholdende indsats, at en øget erhvervsfremmeindsats vil have størst effekt, hvis den rettes mod virksomheder med minimum 50 ansatte og en vis eksporterfaring. Dette bør være grundlaget for analysearbejdet.

Såvel Aarhus Universitet som VIA University College har en meget stor berøringsflade i Sydtyskland via forsknings- og udviklingsprojekter, samarbejdsaftaler og udveksling af lærer og elever. Som en del af et mere langsigtet strategispor skal en kobling mellem uddannelsesinstitutionernes kontaktflade i Tyskland og erhvervslivet analyseres, og der

skal arbejdes frem imod en samarbejdsmodel der sikrer øget gensidig koordinering.

Uddannelses- og Forskningssporet:

Dansk Eksportforening, Væksthus Midtjylland og Generalkonsulatet / Innovationscentret i München fremhævede alle, at deres erfaringer fra den daglige kontakt til erhvervslivet pegede på manglende medarbejdere med tysk sprog- og kulturforståelse som en stor udfordring.

De studerendes og uddannelsesinstitutionernes interesse for Tyskland skal derfor styrkes, og der bør sættes ind på flere niveauer.

I tråd med satsningerne i regeringens Tysklands strategi bør der sikres en generelt øget fokus på tyskundervisning, og der bør arbejdes med at gøre praktikpladser i Tyskland mere attraktive. I forlængelse af det veletablerede tyske netværk hos Aarhus Universitet og VIA University College kan der desuden sættes fokus på et øget antal udvekslingsstuderende i Sydtyskland.

Begge værktøjer vil skabe flere tysklandsberedte medarbejdere på sigt, og praktikpladserne vil samtidigt bidrage til at løse udfordringen med mangel på praktikpladser i Danmark.

[Antallet af elever under erhvervsuddannelserne i praktik i udlandet er faldende. I 2014 var tallet 1321 hvoraf 375 tog til Tyskland.]

I kortlægningsforløbet blev det klart, at Aarhus Universitet med 495 samarbejdsaftaler med tyske virksomheder og forskningsinstitutioner siden 2010 (heraf 56 i München området), VIA med 60 aftaler med universiteter og fachhochschulen og erhvervsskolerne med en række samarbejder i Tyskland udgør et kæmpe uudnyttet netværk. I tillæg hertil er der en række Phd. studerende, udveksling af lærer og studerende og ikke mindst et stort antal EU projekter med tyske partnere. En bedre koordinering mellem uddannelsesinstitutionerne og erhvervsfremmesystemet bør kunne styrke kendskabet og udbyttet af disse videns og innovationsnetværk og dermed grundlaget for øget eksport og vidensopsamling.

Tyskland vil blive prioriteret i udmøntningen af den allerede vedtagne uddannelsesstrategi for Region Midtjylland og regionen bør i den sammenhæng indgå i dialog med regeringen omkring implementering af den nationale strategi for Tyskland.

Ud over de tre spor blev det i gruppens diskussioner ofte fremhævet, at regionens og Vækstforums rolle bør være koordinerende og faciliterende. Behovet er umiddelbart ikke flere tilbud til erhvervslivet, men en række af gruppens deltagere har peget på bedre videndeling og koordinering mellem aktørerne som nødvendigt for at styrke udbyttet af erhvervsfremmeindsatsen. Det anbefales derfor, at gruppen fortsætter med henblik på en styrket koordination mellem aktørerne.

Da tilstedeværelse på markedet er fremhævet som en væsentlig faktor i Sydtyskland bør det indgå i Vækstforums overvejelser, at Innovationscentret i München, i deres kommende lokalitet, vil råde over en "Incubator House" facilitet. Pladser der kan stilles til rådighed for virksomheder og uddannelsesinstitutioner, evt. i samarbejde med offentlige myndigheder som Region Midtjylland.

Endelig er det gruppens indstilling, at det overvejes, i hvilket omfang en formaliseret politisk aftale mellem Region Midtjylland/de tre vstdanske regioner/Vækstfora og Bayern/Baden Württemberg kan bidrage som døråbner for erhvervslivet. I givet fald bør AU's og VIA's samarbejdsaftaler indgå i overvejelserne, og en egentlig satsning på Sydtyskland kunne kickstartes med et topmøde med relevante ministre og Vækstforums formandskab. I denne sammenhæng bør det også overvejes, hvorledes den øgede fokus på Aarhus og Region Midtjylland i forbindelse med Kulturby 2017 kan udnyttes.

4. Handlingsplan

Forprojektgruppen indstiller, at der i forbindelse med afrapporteringen af den forestående analyse fremlægges en handlingsplan for kommende indsatsområder i forhold til især Sydtyskland, da det er vigtigt at sikre, at fremtidige indsatser rammer målskiven i forhold til den tyske efterspørgsel.

Dette skal ses i sammenhæng med igangsætning af et nyt Eksport- og Internationaliseringsprogram i Region Midtjylland for 2017-2019.

5. Bilag

Til afrapporteringen vedlægges de bilag, forprojektgruppen har arbejdet med – bl.a. oversigt over igangværende initiativer hos Danmarks Eksportråd, Væksthuset, Dansk Eksportforening, Aarhus Universitet og VIA University College.